

**Third International Colloquium of International Association of Catholic Bioethicists:
„Stem Cells and Regenerative Medicine: How Far Should We Go?”
1st – 5th July 2007, St. Mary’s University College, Twickenham, London, UK**

W dniach od 1 do 5 lipca w Londynie odbyło się Trzecie Międzynarodowe Colloquium Międzynarodowego Stowarzyszenia Bioetyków Katolickich (International Association of Catholic Bioethicists – IACB) zatytułowane: „Komórki macierzyste i medycyna regeneracyjna: jak daleko powinniśmy się posunąć?” Colloquium zostało zorganizowane przy wsparciu Brytyjskiego Związku Zakonu Maltańskiego w St. Mary’s University College in Twickenham.

Idea międzynarodowych Colloquiów organizowanych przez IACB od 2003 roku zakłada wspólne spotkania bioetyków katolickich, w czasie których podejmowana jest dyskusja nad wybranymi zagadnieniami pojawiającymi się na styku medycyny i etyki. W tegorocznym Colloquium udział wzięło ponad sześćdziesięciu bioetyków z ponad dwudziestu krajów świata.

Stosowane obecnie terapie z wykorzystaniem komórek macierzystych oraz zakładane przyszłe możliwości ich użycia od kilku lat wywołują duże zainteresowanie wśród lekarzy, biologów, przedstawicieli świata polityki, mediów oraz przede wszystkim samych chorych. Trwające od lat sześćdziesiątych XX wieku badania nad komórkami macierzystymi, wkroczyły na nowe tory w 1998 roku wraz z wyizolowaniem komórek z wewnętrznej masy ludzkiej blastocysty. Wielkie nadzieje pokładane z tym typem komórek macierzystych oraz powszechne przekonanie, że somatyczne komórki macierzyste posiadają o wiele mniejszy potencjał regeneracyjny, prowadzi do burzliwych sporów dotyczących statusu ludzkiego embrionu. W czasie Colloquium przedstawiono stan aktualnych badań związanych z komórkami macierzystymi, ich ocenę etyczną oraz przygotowano wstępną wersję Deklaracji IACB w sprawie komórek macierzystych i medycyny regeneracyjnej.

W czasie Colloquium wygłoszono kilkanaście referatów, przeprowadzono kilka debat oraz prowadzono dyskusje w ramach tzw. workshops koncentrujące się wokół następujących tematów: embrionalne komórki macierzyste; „dorosłe” somatyczne komórki macierzyste; ludzko-zwierzęce kombinacje; partogeneza i ANT-OAR; wspomaganie; korygowanie; udoskonalanie oraz opóźnianie biologicznego starzenia się i umierania.

Referat otwierający, zatytułowany „Czym jest ludzka osoba?”, wygłosił prof. David Jones z St. Mary’s University College. Odwołując się do klasycznej definicji osoby Boecjusza: „*natura rationalis individua substantia*” podkreślił, że w naturalistycznym kontekście współczesnej nauki należy rozumieć osobę, jako zwierzę będące zarazem indywiduum jak i istotą odznaczającą się wolnością. Naturą bowiem osoby jest przynależność do określonego gatunku biologicznego, substancjalną odrębność każdego człowieka najskuteczniej opisujemy współcześnie za pomocą kategorii indywiduum, a racjonalny charakter osoby najdobitniej manifestuje się w obszarze tych jej działań i myśli, które odzwierciedlają wolność osoby. W pierwszym dniu obrad głos zabrali również książę Rupert zu Löwenstein, dr Michael Hayes, Albrecht Freiherr von Boeselager oraz bp Elio Sgreca – przewodniczący Papieskiej Akademii Nauk i dr William Sullivan – dyrektor IACB.

W drugim dniu obrad główne referaty wygłosili prof. Neil Scolding – Professor of Clinical Neuroscience z University of Bristol oraz prof. Patrick Byrne z Boston College i prof. Michael Stebbins z Gonzaga University. Prof. Scolding w referacie pt.: „Zastosowanie ludzkich komórek macierzystych z embrionalnych i innych źródeł w badaniach medycznych i potencjalnych terapiach” przedstawiła stan aktualnych badań nad komórkami macierzystymi, wskazując na źródła ich pozyskiwania oraz obecne i przyszłe zastosowania w medycynie. Zwróciła również uwagę na ryzyko związane z klinicznym zastosowaniem komórek macierzystych, które mogą powodować powstawanie nowotworów, chromosomalną i genetyczną niestałość, choroby odzwierzęce, czy też odrzuty tkanek. Prof. Scolding podkreśliła również rosnące znaczenie somatycznych komórek macierzystych w leczeniu wielu schorzeń. We wspólnym referacie zatytułowanym: „Etyka i ludzki rozwój: badania nad embrionalnymi komórkami macierzystymi i zakłócony transfer jądra (ANT)” prof. Byrne i prof. Stebbins zwrócili uwagę na poziom etycznej debaty nad komórkami macierzystymi. Odwołując się do propozycji Bernarda Lonergana rozróżnili oni opisowe i wyjaśniające podejście do problemu komórek macierzystych. W pierw-

szym podejściu podstawową rolę odgrywają zdroworozsądkowe intuicje oparte na danych wrażeń i popularnym obrazie świata. W podejściu wyjaśniającym natomiast wzorcem są nauki przyrodnicze, a więc chodzi w tym wypadku o „rozumienie złożonych wzorców relacji pomiędzy rzeczami w ogólności, a nie o ich związki z tym co jest bliskie ludziom” Autorzy referatu uznali, że w przypadku skomplikowanych technik badawczych i leczniczych takich jak ANT (zakłócony transfer jądra) lub ANT-OAR (zakłócony transfer jądra-wspomagane przeprogramowanie oocyty) stosowanie podejścia opisowego może prowadzić do błędnych wniosków etycznych. Pogłębiona analiza, oparta na właściwej koncepcji rozwoju człowieka, otwiera natomiast możliwości wykorzystania komórek macierzystych o potencjale równym temu, który posiadają embrionalne komórki macierzyste, lecz ich źródłem nie są embriony. Ponieważ ANT-OAR pozostaje w chwili obecnej programem badawczym, a nie stosowaną procedurą, nie jest wykluczone, że z czasem nowe dane wpłyną na modyfikację stanowiska etycznego w kwestii wytwarzanych przy pomocy tej metody komórek macierzystych. Dyskusja nad wykorzystaniem pluripotentnych ludzkich komórek macierzystych wytwarzanych za pomocą ANT i ANT-OAR była kontynuowana w ramach debaty, w którą poprowadzili o. Norman Ford, dr Helen Watt i dr William L. Saunders.

W trzecim dniu tematem przewodnim Colloquium stała się nowa i prężnie rozwijająca się dziedzina medycyna tzw. medycyna regeneracyjna. Jak zauważyła w swoim referacie Julia M. Polak z Imperial College w Londynie ta ogólna nazwa obejmuje wiele stosowanych obecnie sposobów zachowywania i regenerowania tkanek. Medycyna regeneracyjna poszukuje zarówno sposobów wykorzystania naturalnych mechanizmów regeneracyjnych jak i procedur polegających na wymianie i naprawie uszkodzonych tkanek. Z oczywistych względów komórki macierzyste są bardzo obiecującym źródłem komórek, za pomocą których jesteśmy w stanie tworzyć 3-wymiarowe struktury tkankowe. Chociaż stopień zaawansowania badań nie przesądza, który typ komórek macierzystych okaże się najbardziej przydatny w medycynie regeneracyjnej, ze względu na nadzieje związane z embrionalnymi komórkami macierzystymi, powstaje w tym kontekście szereg pytań natury etycznej. Z tą etyczną problematyką zmierzył się o. Prof. Daniel Sulmasy z New York Medical College. W wyrafinowanym filozoficznie i medycznie referacie: „Godność, choroba & zasady terapeutycznej wrażliwości: uwagi w zakresie analizy medycyny regeneracyjnej” wskazał on, iż medycyna regeneracyjna nie przynosi z sobą nowych jakościowo problemów bioetycznych. Wniosek ten jest jednak prawomocny w określonym kontekście filozoficznym, w którym wykorzystując aparat filozofii analitycznej definiujemy, co rozumiemy przez rodzaje naturalne, a następnie na tej podstawie określamy czym jest choroba i tożsamość człowieka. Wprowadzamy dodatkowo rozróżnienie na bezpośrednie i pośrednie sposoby ulepszania człowieka oraz rozróżnienie na wysiłki, dzięki którym możemy ulepszyć warunki zapewniające nasze powodzenie jako rodzajów rzeczy, którymi jesteśmy i wysiłki, których celem pozostaje ulepszenie rodzajów rzeczy, których jesteśmy. Na poziomie praktycznym ewentualne wątpliwości etyczne pomaga rozstrzygnąć zaproponowane przez Sulmasy’ego „Zasady terapeutycznej wrażliwości”

W popołudniowym referacie prof. Margaret Somerville z McGill University w Montrealu dodatkowo odniosła się do stylu obecnej debaty publicznej nad zastosowaniem potencjału medycyny regeneracyjnej. Zwróciła ona zarówno uwagę na sposób budowania argumentów zwolenników etycznie wątpliwych procedur medycznych jak i na sposób argumentowania ich adwersarzy. W dobie tzw. nano-info-bio-AI, a więc sztucznej inteligencji o wymiarze nanotechnologicznym, informatycznym i biologicznym będziemy stawiani przed zupełnie nowymi jakościowo wyzwaniami etycznymi. Jedną z form przygotowania się do dyskusji prowadzonych w neutralnym światopoglądowo klimacie może być podkreślanie praw dzieci. Procedury takie jak: tworzenie hybryd, cybryd, partogeneza i klonowanie, zwróciły bowiem uwagę opinii publicznej na prawa dziecka. Po okresie emancypacji kobiet nadszedł czas, by dostrzec, że nie wolno instrumentalnie traktować dzieci, które mają prawo zarówno do znajomości naturalnych rodziców jak i budowania naturalnych więzi rodzinnych.

Ostatnia część Colloquium poświęcona została omówieniu wyników prac w grupach oraz przygotowaniu wstępnej wersji Deklaracji IACB w sprawie komórek macierzystych i medycyny regeneracyjnej. Po jej ostatecznym zatwierdzeniu przez uczestników Colloquium

ukaze się ona na stronie internetowej IACB – www.iacbweb.org. W czasie Colloquium odbyło się kilka spotkań integracyjnych, które dodatkowo stworzyły możliwość wymiany poglądów oraz zaprezentowania nowych wyzwań, które pojawiają się przed bioetykami katolickimi w różnych częściach świata.

Bogusław Wójcik

